

Розділ 1. Методологічні основи фінансового планування

Лекція 1. Основи та методологічні засади фінансового планування та прогнозування

План

1. Суть, мета та завдання фінансового планування та прогнозування.
2. Принципи і методи фінансового планування та прогнозування.
3. Види фінансових планів.
4. Форма та зміст фінансового плану.
5. Основні етапи складання фінансового плану.

Література: 1; 7-9

Контрольне тестування з теми «Основи та методологічні засади фінансового планування та прогнозування»

1. *Фінансове планування – це:*
 - 1) метод фінансового механізму;
 - 2) функція фінансового менеджменту;
 - 3) балансовий метод;
 - 4) метод математичної оцінки бізнесу.
2. *Фінансове планування можна визначити як:*
 - 1) організацію фінансового розвитку на основі оптимальної структури цілей і відповідних їм засобів досягнення;
 - 2) засіб вивчення та оцінки економічних показників діяльності підприємств;
 - 3) процес розробки конкретного плану фінансових заходів;
 - 4) комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих результатів.
3. *Головною метою фінансового планування є:*
 - 1) швидка адаптація до змін ринкової кон'юнктури;
 - 2) визначення можливих обсягів надходження грошових коштів та їх витрати протягом планового періоду;
 - 3) розробка організаційно-технічних заходів, які забезпечили б успішну діяльність в умовах ринку;
 - 4) прогнозування результатів діяльності на майбутнє.
4. *Загальний напрямок розробки фінансового плану, джерел надходження коштів, джерел прибутку – це:*
 - 1) прогнозування результатів діяльності на майбутнє;
 - 2) центри доходів та витрат;
 - 3) стратегія фінансового планування;
 - 4) поточне фінансове планування.
5. *До фінансового планування не належить:*
 - 1) правила;
 - 2) норми і нормативи;
 - 3) бюджет;

- 4) цілі.
6. *До об'єктів фінансового планування не належить:*
 - 1) виробництво продукції;
 - 2) власний і залучений капітал;
 - 3) грошові витрати;
 - 4) грошові доходи;
7. *До принципів фінансового планування не належить:*
 - 1) наукова обґрунтованість;
 - 2) оперативність;
 - 3) комплексність;
 - 4) оптимальність.
8. *Перспективний фінансовий план розробляється на основі:*
 - 1) фінансової стратегії економічного розвитку;
 - 2) фінансової стратегії соціального розвитку;
 - 3) довгострокових планів;
 - 4) фінансової стратегії економічного і соціального розвитку;
9. *Метою складання перспективного фінансового плану є забезпечення:*
 - 1) платоспроможності
 - 2) ліквідності;
 - 3) прибутку;
 - 4) фінансової стійкості.
10. *Поточне фінансове планування – це:*
 - 1) процес розробки бізнес-плану;
 - 2) інструмент управління необоротними активами;
 - 3) підсистема фінансового планування;
 - 4) механізм управління капіталом підприємства.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Роль фінансового планування в життєдіяльності підприємства.
2. Види фінансових планів.
3. Мета і завдання фінансового планування.

Лекція 2.1. Довгострокове фінансове планування

План

1. Основи довгострокового фінансового планування підприємства.
2. Стратегія формування фінансових ресурсів підприємства.
3. Інвестиційна стратегія підприємства.
4. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства.
5. Фінансова політика підприємства.

Література: 1; 2; 3; 6

Контрольне тестування з теми «Довгострокове фінансове планування»

1. Довгострокове фінансове планування є базовою формою реалізації таких цілей підприємства:

- 1) головних;
- 2) перспективних;
- 3) соціальних;
- 4) економічних.

2. До результатів довгострокового фінансового планування не належить розробка такого документу:

- 1) прогнозний звіт про фінансові результати;
- 2) прогноз балансу підприємства;
- 3) прогноз руху грошових коштів;
- 4) прогноз обсягів реалізації продукції.

3. Прогноз руху грошових коштів відображає рух грошових потоків за такими видами діяльності:

- 1) операційною і фінансовою;
- 2) операційною і інвестиційною;
- 3) операційною, інвестиційною і фінансовою;
- 4) фінансовою і інвестиційною.

4. Фінансова стратегія – це:

- 1) визначення довгострокової мети фінансової діяльності підприємства;
- 2) вибір найбільш ефективних способів досягнення довгострокової мети;
- 3) вибір найбільш ефективних способів залучення фінансових ресурсів;
- 4) визначення довгострокової мети фінансової діяльності підприємства, вибір найбільш ефективних способів і шляхів її досягнення.

5. Стратегічною метою фінансової діяльності підприємства є:

- 1) мінімізація витрат;
- 2) максимізація ринкової вартості підприємства;
- 3) максимізація прибутку;
- 4) мінімізація вартості капіталу.

6. Фінансова політика виражає цілеспрямоване використання фінансів для досягнення таких завдань:

- 1) стратегічних і тактичних;
- 2) стратегічних;
- 3) довгострокових;
- 4) довгострокових і середньострокових.

7. Фінансова стратегія є інструментом:

- 1) залучення необхідних для реалізації проекту фінансових ресурсів;
- 2) поточного планування;
- 3) максимізації прибутку;
- 4) усі відповіді правильні;

8. Довгострокове планування включає:

- 1) прогнозування операційної, інвестиційної й фінансової діяльності;

2) розробку фінансової стратегії підприємства та прогнозування його фінансової діяльності;

3) розробку прогнозного балансу і звіту про фінансові результати діяльності підприємства;

4) прогнозування фінансової діяльності.

9. *Прогнозування є основою для:*

1) поточного фінансового планування;

2) оперативного фінансового планування;

3) перспективного фінансового планування;

4) проведення ретроспективного аналізу.

10. *Характерною ознакою прогнозів є:*

1) обов'язковий характер;

2) імовірнісний характер;

3) нормативний характер;

4) випадковість.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Роль довгострокових планів у життєдіяльності підприємства.

2. Взаємозв'язок довгострокових і поточних фінансових планів.

3. Методи фінансового прогнозування.

Лекція 2.2. Бізнес-планування

План

1. Сутність і роль бізнес-планування в сучасному підприємстві.

2. Структура та послідовність складання бізнес-плану.

3. Фінансовий план як розділ бізнес-плану.

Література: 1; 2; 3

Контрольне тестування з теми «Бізнес-планування»

1. *Бізнес-план розглядається як інструмент:*

1) підвищення ефективності господарювання;

2) залучення необхідних для реалізації проекту фінансових ресурсів;

3) управління бізнесом;

4) ринкової економіки.

2. *До зовнішньої функції бізнес-плану не належить:*

1) залучити необхідний обсяг інвестицій;

2) визначити найбільш ефективні інвестиційні проекти;

3) ознайомити різних представників ділового світу із сутністю та основними аспектами реалізації конкретної підприємницької ідеї;

4) г. підвищити рентабельність власного капіталу підприємства.

3. *В межах внутрішньої функції бізнес-плану виділяють такі напрямки його застосування:*

- 1) як інструменту стратегічного планування;
 - 2) як засобу оперативного управління;
 - 3) як механізму аналізу, контролю й оцінки діяльності підприємства;
 - 4) усі відповіді правильні.
4. До завдань бізнес-плану не належить:
- 1) обґрунтування економічної доцільності напрямків розвитку підприємства;
 - 2) визначення джерел фінансування обраної стратегії;
 - 3) формування договорів з постачальниками;
 - 4) підбір працівників, спроможних реалізувати даний план.
5. Центром бізнес-плану є:
- 1) фінансові ресурси;
 - 2) виробнича програма;
 - 3) соціальна програма;
 - 4) кадрова програма.
6. Бізнес-плану не характерні наступні риси:
- 1) може бути використаний для розробки концепції бізнесу;
 - 2) є інструментом, за допомогою якого підприємець може оцінити фактичні результати діяльності фірми за визначений період;
 - 3) є засобом залучення коштів;
 - 4) немає правильної відповіді.
7. Процес підготовки бізнес-плану є:
- 1) безперервним;
 - 2) епізодичним;
 - 3) тимчасовим;
 - 4) обмеженим.
8. До функцій бізнес-плану не належить:
- 1) планування;
 - 2) моніторинг;
 - 3) аналіз;
 - 4) укладання господарських договорів.
9. У створенні бізнес-плану беруть участь:
- 1) автори його концепції;
 - 2) фінансисти;
 - 3) маркетингологи;
 - 4) усі відповіді правильні.
10. До принципів бізнес-планування не належить:
- 1) гнучкість;
 - 2) захищеність;
 - 3) неперервність;
 - 4) багатоваріантність.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Роль бізнес-планування в життєдіяльності підприємства.
2. Методика складання бізнес-плану.

3. Фінансовий розділ бізнес-плану як основа фінансового планування.

Лекція 3. Фінансова діагностика як передумова фінансового планування

План

1. Сутність та роль фінансової діагностики в системі фінансового планування.

2. Структура системи фінансової діагностики.

3. Бізнес-індикатори в системі фінансової діагностики.

4. Методи фінансової діагностики.

Література: 1; 5; 7

Контрольне тестування з теми «Фінансова діагностика як передумова фінансового планування»

1. Фінансова діагностика спрямована на:

- 1) виявлення невикористаних резервів;
- 2) аналіз фінансового стану;
- 3) виявлення проблемних статей балансу;
- 4) збільшення прибутку.

2. До інструментів фінансової діагностики не відносяться:

- 1) коефіцієнтний аналіз;
- 2) горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності;
- 3) трендовий аналіз;
- 4) немає правильної відповіді.

3. Який з фінансових коефіцієнтів розраховується як відношення суми грошових активів і дебіторської заборгованості до суми поточних зобов'язань:

- 1) коефіцієнт швидкої ліквідності;
- 2) коефіцієнт поточної ліквідності;
- 3) коефіцієнт автономії;
- 4) коефіцієнт абсолютної ліквідності.

4. У випадку уповільнення оборотності запасів тривалість операційного циклу:

- 1) зросте;
- 2) скоротиться;
- 3) не зміниться;
- 4) може скоротитися або зрости.

5. У випадку прискорення оборотності дебіторської заборгованості тривалість фінансового циклу:

- 1) зросте;
- 2) скоротиться;
- 3) не зміниться;
- 4) може скоротитися або зрости.

6. У випадку уповільнення оборотності кредиторської заборгованості тривалість операційного циклу:

- 1) зросте;
- 2) скоротиться;
- 3) не зміниться;
- 4) може скоротитися або зрости.

7. Система регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, яка здійснюється на основі даних його фінансового обліку за стандартними алгоритмами аналізу – це:

- 1) фундаментальна діагностика;
- 2) експрес-діагностика;
- 3) поточна діагностика;
- 4) стратегічна діагностика.

8. Ліквідність активів по відношенню до платоспроможності є:

- 1) первинною;
- 2) вторинною;
- 3) первинною або вторинною у залежності від умов;
- 4) показники не залежать один від одного.

9. Основний чинник, що впливає на формування фінансової стійкості підприємства:

- 1) структура активів;
- 2) структура пасивів;
- 3) структура власного капіталу;
- 4) співвідношення власного і позикового та залученого капіталу.

10. Операційний цикл розраховується так:

- 1) виручка від реалізації / сума оборотних активів;
- 2) кількість днів у аналізованому періоді / коефіцієнт оборотності оборотних активів;
- 3) тривалість обороту оборотних активів мінус тривалість обороту кредиторської заборгованості;
- 4) сума оборотних активів / виручка від реалізації.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Роль фінансової діагностики в прийнятті фінансових рішень.
2. Бізнес-індикатори в системі фінансової діагностики.
3. Методи фінансової діагностики.

Розділ 2. Планування грошових ресурсів

Лекція 4. Планування доходів, витрат і прибутку підприємства

План

1. Необхідність, мета та інформаційне забезпечення планування прибутку.
2. Методи та етапи планування прибутку.
3. Планування операційних витрат.
4. Планування прибутку підприємства.

Література: 1-3; 7-9

Контрольне тестування з теми «Планування доходів, витрат і прибутку підприємства

»

1. Доходи як економічна категорія – це:

- 1) економічна вигода від господарсько-фінансової діяльності, яка може призвести до зростання власного капіталу;
- 2) грошові надходження за товари, роботи і послуги;
- 3) джерела фінансування витрат;
- 4) кінцева мета господарсько-фінансової діяльності підприємства.

2. Витрати підприємства - це:

- 1) платежі за товари, роботи і послуги;
- 2) зменшення економічних вигод, які можуть призвести до зменшення власного капіталу;
- 3) штрафи, пені;
- 4) зменшення коштів на поточному рахунку.

3. Доходи підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - це:

- 1) вартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг;
- 2) вииторг від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за вирахуванням ПДВ і акцизного збору;
- 3) частина вииторгу, призначена на покриття витрат, пов'язаних із виробництвом (закупівлею), реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), і формування операційного прибутку;
- 4) чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

4. Прибуток - це:

- 1) різниця між доходами і витратами;
- 2) частина валового прибутку;
- 3) фінансовий результат діяльності підприємства;
- 4) кошти, отримані від реалізації продукції.

5. На величину валового прибутку впливає:

- 1) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) і операційні витрати;
- 2) собівартість реалізованої продукції і величина чистого доходу від реалізації продукції;
- 3) собівартість реалізованої продукції і величина фінансових витрат;
- 4) адміністративні витрати і витрати на збут.

6. Чистий прибуток планується як:

- 1) прогнозований прибуток від звичайної діяльності за вирахуванням податку на прибуток;
- 2) різниця між доходами і витратами підприємства;
- 3) прибуток від звичайної діяльності за вирахуванням витрат за рахунок прибутку;
- 4) нормативний показник доходу на власний капітал.

1. *Чистий дохід - це:*
 - 1) скорегований дохід на суму податкових платежів, що входять в ціну продукції (товарів, робіт, послуг) та інших вирахувань з доходу;
 - 2) виторг від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
 - 3) реалізована торговельна надбавка;
 - 4) сума витрат і прибутку.
7. *Беззбиткова робота підприємства забезпечує:*
 - 1) самоокупність;
 - 2) самофінансування;
 - 3) високу зацікавленість інвесторів (акціонерів, пайовиків);
 - 4) шанс до покращення справ у майбутньому.
8. *Самоокупність підприємства характеризується величиною отриманого чистого прибутку, достатнього для:*
 - 1) відновлення матеріально-технічної бази;
 - 2) задоволення соціальних потреб;
 - 3) виплати дивідендів власникам капіталу;
 - 4) для здійснення простого відтворення.
9. *Назвіть чинники, що впливають на величину чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):*
 - 1) а) операційні витрати;
 - 2) б) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
 - 3) в) обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
 - 4) г) непрямі податки, що включаються в ціну товарів, та інші вирахування з доходу.
10. *Чистий прибуток планується як:*
 - 1) прогнозований прибуток від звичайної діяльності за вирахуванням податку на прибуток;
 - 2) різниця між доходами і витратами підприємства;
 - 3) прибуток від звичайної діяльності за вирахуванням витрат за рахунок прибутку;
 - 4) нормативний показник доходу на власний капітал.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Прибуток як основа розвитку підприємства.
2. Основні напрями збільшення доходів підприємства.
3. Методи планування прибутку.

Лекція 5. Баланс грошових ресурсів

План

1. Сутність та інформаційна база формування балансу грошових ресурсів.
2. Мета та методи планування оборотних коштів.
3. Визначення нормативу власних оборотних коштів.

4. Забезпечення джерелами фінансових ресурсів планової потреби в оборотних коштах підприємства

Література: 1; 8

Контрольне тестування з теми «Баланс грошових ресурсів»

1. Необхідність складання балансу грошових ресурсів зумовлена:

- 1) структурою фінансового плану;
- 2) потребою підприємства в оборотних засобах;
- 3) потребою планової організації кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу на ресурснозбалансованій основі;
- 4) контролінгом процесу формування і використання оборотних засобів і оборотних коштів.

2. Мета складання балансу грошових ресурсів полягає в:

- 1) збалансуванні потреби в оборотних коштах з джерелами їх формування;
- 2) визначенні потреби в планових оборотних засобах і оборотних коштах;
- 3) ресурсному збалансуванні потреби в планових оборотних засобах на засадах забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності;
- 4) регулюванні руху грошових коштів.

3. Баланс грошових ресурсів підприємства характеризує:

- 1) забезпеченість підприємства власними оборотними коштами;
- 2) валові доходи і валові витрати;
- 3) балансовий взаємозв'язок грошових ресурсів з плановими оборотними засобами;
- 4) прогнозовані джерела приросту власного капіталу.

4. Планова потреба в грошових ресурсах визначається, виходячи з:

- 1) обсягів діяльності підприємства;
- 2) планового обсягу оборотних засобів;
- 3) операційних витрат;
- 4) наявності власного капіталу.

5. Планові оборотні засоби - це:

- 1) оборотні активи;
- 2) сировини, матеріалів, товарів та інших матеріальних цінностей;
- 3) оборотні активи, запаси яких піддаються плановому регулюванню;
- 4) засоби, необхідні для забезпечення безперервної діяльності підприємства, потреба в яких впливає з нормального кругообігу оборотних засобів і піддається плануванню.

6. В умовах нестабільного асортименту товарів і баз постачання планові запаси товарів доцільно встановлювати:

- 1) нормативним методом;
- 2) дослідно-статистичним методом;
- 3) методом коефіцієнтів;

4) не встановлювати зовсім.

7. Баланс грошових ресурсів складається з метою ув'язування:

1) грошових потоків;

2) оборотних активів з поточними зобов'язаннями;

3) планової потреби в грошових ресурсах для виконання прогнозованих обсягів діяльності з реально можливими джерелами їх покриття;

4) планової потреби в грошових ресурсах з реально можливими джерелами їх покриття на засадах забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства.

8. У процесі складання балансу грошових ресурсів підприємство орієнтується тільки на власний капітал:

1) так;

2) ні;

3) в основному;

4) на власний і залучений капітал.

9. Планування оборотних коштів – це процес:

1) визначення потреби в оборотних коштах для формування планових оборотних засобів;

2) встановлення нормативу оборотних засобів;

3) розрахунку норм оборотних коштів за складовими елементами оборотних засобів;

4) визначення джерел формування оборотних коштів.

10. Джерелами приросту власного капіталу є:

1) економія операційних витрат;

2) зниження собівартості продукції;

3) ріст ціни на товари і продукти;

4) прибуток підприємства і додаткові вкладення капіталу засновниками, пайовиками, акціонерами, спонсорами.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Планування потреби в оборотних коштах.

2. Нормування оборотних коштів.

3. Формування балансу грошових ресурсів підприємства.

Лекція 6. Баланс капітальних вкладень

План

1. Мета, завдання, елементи та джерела інформації складання балансу капітальних вкладень.

2. Джерела формування інвестиційних ресурсів.

3. Підбір та ув'язка джерел фінансування капітальних вкладень з напрямками використання коштів.

Література: 1; 7

Контрольне тестування з теми « Баланс капітальних вкладень»

1. Інвестиції - це:

- 1) купівля нерухомості і товарів довготривалого користування;
- 2) операції, пов'язані з вкладанням грошових коштів в реалізацію проектів з строком реалізації, більше ніж один рік;
- 3) купівля обладнання і машин з терміном служби до одного року;
- 4) вкладання капіталу з метою збільшення його в майбутньому.

2. Інвестиції в нематеріальні активи:

- 1) ноу-хау, патенти, винаходи;
- 2) придбання сучасної техніки;
- 3) придбання земельної ділянки;
- 4) придбання цінних паперів.

3. Яке найбільш повне визначення капітальних вкладень?

- 1) сукупність товарно-матеріальних цінностей, що використовуються підприємствами для здійснення господарсько-фінансової діяльності;
- 2) грошове відображення витрат, пов'язаних з будівництвом і відтворенням основних фондів, придбанням обладнання, машин, устаткування та інших засобів виробництва;
- 3) оборотні кошти, спрямовані (авансовані) на придбання оборотних активів;
- 4) довгострокові кредити банків, надані підприємствам для житлового будівництва.

4. Необхідність складання балансу капітальних вкладень зумовлена:

- 1) циклом бухгалтерських проведень;
- 2) розробкою інвестиційного портфеля;
- 3) потребою ресурсного забезпечення прогнозованих капітальних вкладень;
- 4) розробкою інвестиційної стратегії.

5. Мета складання балансу капітальних вкладень:

- 1) заповнити розділ фінансового плану;
- 2) ув'язати прогнозовані обсяги капітальних вкладень з наявними і реальними до залучення джерелами інвестиційних ресурсів;
- 3) визначити величину наявних джерел інвестиційних ресурсів;
- 4) забезпечити процес фінансування капітальних вкладень.

6. Самофінансування капітальних вкладень підприємством означає:

- 1) наявність джерел інвестиційних ресурсів, реальних до залучення;
- 2) наявність власних оборотних коштів;
- 3) повну окупність капітальних вкладень;
- 4) виконання капітальних вкладень за рахунок власних інвестиційних ресурсів.

7. Яке найбільш повне визначення фінансового лізингу?

- 1) фінансова операція, яка передбачає укладення договору на строк, що дорівнює амортизаційному періоду машин та устаткування і не передбачає викуп майна;

2) операція, що передбачає багаторазову зміну лізингоодержувача впродовж строку служби машин або обладнання;

3) надання у довгострокове користування машин та устаткування, що швидко морально та фізично застарівають;

4) договір лізингу, внаслідок укладення якого лізингоодержувач на своє замовлення отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, не менший від строку, за який амортизується 60 відсотків вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладення договору, і за яким передбачається викуп об'єкта лізингу за залишковою вартістю.

8. Джерелами простого відтворення основних засобів є:

- 1) чистий прибуток;
- 2) амортизаційні відрахування;
- 3) цільові внески засновників;
- 4) чистий грошовий потік.

9. Розширене відтворення основних засобів здійснюється:

- 1) за наявності інвестиційних ресурсів;
- 2) при збільшенні обсягів діяльності;
- 3) із-за потреби збільшення робочих місць;
- 4) за економічної доцільності та наявності інвестиційних ресурсів.

10. Довгострокові кредити економічно вигідні за умови:

- 1) доступності;
- 2) швидкої окупності;
- 3) необхідності балансового ув'язування обсягів капіталовкладень з джерелами інвестиційних ресурсів;
- 4) стабільності.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Мета складання балансу капітальних вкладень.
2. Джерела формування інвестиційних ресурсів.
3. Методи амортизації.

Лекція 7. Оперативне фінансове планування комерційних підприємств

План

1. Задачі, суть і значення оперативного фінансового планування.
2. Мета та інформаційне забезпечення складання балансу грошових потоків.
3. Методика та процес складання балансу грошових потоків підприємства.
4. Взаємозв'язок балансу грошових потоків з основними розділами поточного фінансового плану.

Література: 1; 4; 11

Контрольне тестування з теми «Оперативне фінансове планування комерційних підприємств»

1. Оперативне фінансове планування проводиться з метою:

- 1) оперативного реагування на хід виконання фінансового плану;
- 2) контролю за грошовими надходженнями і платежами в часі;
- 3) складання грошових потоків;
- 4) прогнозування в часі грошових надходжень і платежів.

2. Основною складовою оперативного фінансового плану є:

- 1) баланс грошових ресурсів;
- 2) план доходів і витрат;
- 3) баланс грошових потоків або календар платежів;
- 4) касовий план.

3. Мета складання балансу грошових потоків:

- 1) забезпечити сталу платоспроможність;
- 2) підвищити ліквідність активів;
- 3) підвищити фінансову стійкість;
- 4) забезпечити зростання ділової активності.

4. До завдання балансу грошових потоків не належить:

- 1) контроль за ліквідністю поточних зобов'язань дебіторів;
- 2) регулювання грошових потоків в часі;
- 3) контроль за своєчасністю сплати боргових зобов'язань бюджету, постачальникам та іншим кредиторам;
- 4) контроль фінансової стійкості підприємства.

5. Календар платежів відображає:

- 1) рух грошових коштів на певний відтинок часу;
- 2) рух товарів, сировини, матеріалів;
- 3) дебіторську і кредиторську заборгованість;
- 4) платежі готівкою.

6. В процесі складання балансу грошових потоків прогнозується:

- 1) рух оборотних активів;
- 2) рух готівки в касі;
- 3) рух платежів і виплат у відповідності з надходженням грошей;
- 4) потреба готівки в касі, на поточному рахунку в банку.

7. Перевищення грошових нарахувань над грошовими платежами засвідчує:

- 1) ритмічність кругообігу виробничих засобів;
- 2) отримання валового прибутку;
- 3) отримання валового і чистого прибутку;
- 4) ділову активність підприємства.

8. Грошовий потік підприємства – це:

- 1) сукупні надходження грошових коштів від операційної діяльності підприємства;
- 2) сукупні надходження грошових коштів від господарської діяльності підприємства;

3) сукупні виплати грошових коштів в процесі господарської діяльності підприємства;

4) сукупні надходження та виплати грошових коштів підприємства, що здійснюються в процесі його господарської діяльності.

9. Додатний грошовий потік підприємства являє собою:

1) сукупні виплати грошових коштів;

2) сукупні надходження грошових коштів;

3) сукупні виплати і надходження грошових коштів;

4) додатну різницю між надходженням та виплатою грошових коштів.

10. Чистий грошовий потік визначається як:

1) сума додатного та від'ємного грошового потоку підприємства;

2) різниця між додатними та від'ємними грошовими потоками підприємства;

3) сума чистого доходу підприємства;

4) сума чистого прибутку підприємства.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Роль оперативного фінансового планування у життєдіяльності підприємства.

2. Методика складання балансу грошових потоків.

3. Платіжний календар як основа оперативного фінансового планування.

Розділ 3. Бюджет підприємства

Лекція 8. Прогнозний баланс активів і пасивів підприємства

План

1. Необхідність, мета й завдання прогнозування активів і пасивів підприємства.

2. Процес та інформаційне забезпечення складання прогнозного балансу підприємства.

3. Форма, зміст та визначення очікуваної величини статей прогнозного балансу підприємства.

4. Пов'язування статей активу і пасиву балансу прогнозного балансу.

Література: 4; 11

Контрольне тестування з теми «Прогнозний баланс активів і пасивів підприємства»

1. Необхідність складання прогнозного балансу активів і пасивів зумовлена потребою:

1) аналізу фінансового стану підприємства;

2) ув'язування активів і пасивів балансовим методом;

3) передбачення фінансового стану підприємства на кінець планового

періоду;

4) контролю виконання фінансового плану.

2. *До мети прогностного балансу активів і пасивів не належить:*

1) визначення структурних змін в активах і пасивах підприємства на кінець планового періоду;

2) запобігання погіршенню фінансового стану підприємства;

3) забезпечення фінансової стабільності підприємства;

4) налагодження ділових стосунків з партнерами по бізнесу.

3. *У прогностному балансі активів і пасивів підприємства повинні проглядатися:*

1) доходи і видатки підприємства, передбачені у плановому періоді;

2) склад і структура запасів товарно-матеріальних цінностей;

3) склад і структура активів і пасивів підприємства за укрупненими статтями;

4) кінцеві фінансові результати діяльності підприємства.

4. *Прогностний баланс активів і пасивів – це:*

1) заключний розділ фінансового плану;

2) фінансовий звіт;

3) бухгалтерський баланс;

4) баланс готівки.

5. *Як поділяють активи за швидкістю перевтілення в грошову форму?*

1) валові, чисті;

2) ліквідні, неліквідні;

3) основні, оборотні;

4) абсолютно, високо-, середньо- і малоліквідні та неліквідні.

6. *Неліквідні активи - це активи, що:*

1) не можуть бути самостійно реалізовані, а лише в складі цілісного комплексу;

2) можуть бути переведені в грошову форму лише при відчутній втраті своєї ринкової вартості;

3) можуть бути переведені в грошову форму без відчутної втрати своєї ринкової вартості протягом довгого періоду часу;

4) можуть бути переведені в грошову форму в термін від одного до двох років.

7. *Актив балансу підприємства - це:*

1) частина бухгалтерського балансу, яка відображає належні підприємству матеріальні цінності;

2) ліва частина балансу;

3) частина бухгалтерського балансу, яка відображає на певну дату всі належні підприємству активи;

4) частина бухгалтерського балансу, яка відображає власний капітал і власне майно підприємства.

8. *Прогностний баланс доцільно складати, починаючи з активу чи пасиву і чому:*

1) з пасиву, оскільки джерела формують активи;

2) з активу, оскільки прогнозована господарська діяльність вимагає наявності певної величини активів;

3) одночасно з активу і пасиву за методом горизонтального ув'язування статей балансу;

4) немає суттєвого значення з чого починати.

9. В процесі складання прогнозного балансу активів і пасивів підприємства величина поточних зобов'язань визначається:

1) методом техніко-економічних розрахунків;

2) виходячи з даних балансу грошових ресурсів;

3) на основі даних фінансової звітності і матеріалів аналізу;

4) на основі даних балансу грошових ресурсів, матеріалів аналізу та з врахуванням потреби у збалансуванні активу і пасиву балансу.

10. Складання прогнозного балансу активів і пасивів підприємства проводиться з метою:

1) аналізу і оцінки виконання плану прибутку;

2) банківського кредитування;

3) прогнозування фінансового стану підприємства на кінець планового періоду;

4) контролю стану основних засобів.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Роль прогнозного балансу у фінансовому плануванні.

2. Етапи складання прогнозного балансу активів і пасивів.

3. Джерела поповнення власного капіталу підприємства.

Лекція 9.1. Бюджетне планування

План

1. Сутність бюджетування на підприємстві.

2. Методичні основи бюджетування.

3. Методи складання прогнозного балансу.

Література: 1; 4; 11

Контрольне тестування з теми «Бюджетне планування»

1. Система бюджетів, що характеризує доходи і витрати за операціями або окремими функціями підприємства:

1) консолідований;

2) операційний;

3) фінансовий;

4) бюджет продажу.

2. Бюджет, що складається з інтегрованих індивідуальних бюджетів, які характеризують прогнозовані обсяги продажу, витрат, інших фінансових операцій у наступному періоді:

1) консолідований;

- 2) операційний;
- 3) фінансовий;
- 4) бюджет продажу.

3. *Бюджет включає: бюджет грошових коштів, бюджет капітальних інвестицій, прогнозний бухгалтерський баланс:*

- 1) консолідований;
- 2) операційний;
- 3) фінансовий;
- 4) бюджет витрат.

4. *Бюджет враховує зміни витрат залежно від зміни рівня реалізації і є динамічною базою порівняння результатів із запланованими показниками:*

- 1) консолідований;
- 2) гнучкий;
- 3) фінансовий;
- 4) статичний.

5. *Деталізований план виробничих витрат, відмінних від прямих, які необхідні для виконання плану виробництва:*

- 1) бюджет продажу;
- 2) бюджет загальновиробничих витрат;
- 3) бюджет трудових затрат;
- 4) бюджет прямих витрат на матеріали.

6. *Який з наведених документів містить базову інформацію для планування прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці та виробничих накладних витрат?*

- 1) бюджетний звіт про прибуток;
- 2) прогноз продажу;
- 3) бюджет виробництва;
- 4) бюджет грошових коштів.

7. *Гнучкий бюджет формується на базі:*

- 1) планового обсягу, планової ціни, планових витрат;
- 2) фактичного обсягу, планової ціни, планових витрат;
- 3) планового обсягу, фактичної ціни, планових витрат;
- 4) планового обсягу, планової ціни, фактичних витрат.

8. *Процес зіставлення фактичних результатів з бюджетними, аналізу відхилень та внесення відповідних корективів – це:*

- 1) статичний контроль;
- 2) динамічний контроль;
- 3) процесний контроль;
- 4) бюджетний контроль.

9. *До фінансових бюджетів не належить:*

- 1) бюджет капітальних інвестицій;
- 2) бюджет грошових коштів;
- 3) бюджетний баланс;
- 4) бюджетний звіт про прибуток.

10. *До мети бюджетування не належить:*

- 1) здійснення періодичного планування;
- 2) забезпечення координації, кооперації та комунікацій;
- 3) розроблення виробничої програми;
- 4) виконання вимог контрактів.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Необхідність впровадження бюджетування на підприємствах.
 2. Методичні основи бюджетування.
- Зарубіжний досвід впровадження бюджетування.

Лекція 9.2. Бюджетне планування

План

1. Складання та взаємоузгодження бюджетів.
2. Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень.

Література: 4; 5; 11

Контрольне тестування з теми «Бюджетне планування»

1. *До операційних бюджетів не належить:*
 - 1) бюджет продажу;
 - 2) бюджет виробництва;
 - 3) бюджетний звіт про прибуток;
 - 4) бюджет грошових коштів.
2. *До фінансових бюджетів належить:*
 - 1) бюджет капітальних інвестицій;
 - 2) бюджет грошових коштів;
 - 3) бюджетний баланс;
 - 4) усі відповіді правильні.
3. *Сукупність бюджетів, що узагальнюють майбутні операції усіх підрозділів підприємства, – це:*
 - 1) фінансовий бюджет;
 - 2) операційний бюджет;
 - 3) генеральний бюджет;
 - 4) основний бюджет.
4. *Існують такі основні підходи до організації процесу бюджетування:*
 - 1) «згори – вниз»;
 - 2) «знизу – вгору»;
 - 3) «знизу – вгору» / «згори – вниз»;
 - 4) усі відповіді правильні.
5. *До операційних бюджетів не належить:*
 - 1) бюджет купівлі товарів;
 - 2) бюджет собівартості реалізованої продукції;
 - 3) бюджет капітальних вкладень;
 - 4) бюджет витрат обігу.

6. Робочий орган, який забезпечує розробку й узгодження бюджетів – це:

- 1) керівництво з бюджетування;
- 2) бюджетний комітет;
- 3) бюджетний підрозділ;
- 4) центр бюджетування.

7. Складання бюджетів на підставі фактичних результатів, досягнутих у попередньому періоді – це:

- 1) бюджетування через прирощення;
- 2) бюджетування «з нуля»;
- 3) безперервне бюджетування;
- 4) базисне бюджетування.

8. Формула бюджету виробництва базується на таких складових:

- 1) обсяг виробництва, обсяг продажу, необхідний запас готової продукції на кінець періоду;
- 2) обсяг виробництва, обсяг продажу, запас готової продукції на початок періоду;
- 3) обсяг продажу, запас готової продукції на початок періоду;
- 4) обсяг продажу, необхідний запас готової продукції на кінець періоду, запас готової продукції на початок періоду.

9. Процес зіставлення фактичних результатів з бюджетними, аналізу відхилень і внесення необхідних корективів – це:

- 1) аналіз відхилень;
- 2) контроль відхилень;
- 3) бюджетний контроль;
- 4) коригування бюджету.

10. Бюджет, складений на основі бюджетних витрат і доходів для фактичного обсягу діяльності – це:

- 1) гнучкий бюджет;
- 2) фактичний бюджет;
- 3) поточний бюджет;
- 4) бюджет витрат і доходів.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Операційні бюджети та методика їх складання.
2. Фінансові бюджети та методика їх складання.
3. Гнучкі бюджети та їх використання у бюджетуванні.

Розділ 4. Контроль і аналіз у фінансовому плануванні

Лекція 10. Кошториси використання коштів соціального спрямування

План

1. Соціальна політика в системі фінансового планування та господарської діяльності підприємства.
2. Джерела формування коштів соціального спрямування.
3. Методика планування коштів соціального спрямування.

Література: 1; 8

Контрольне тестування з теми «Кошториси використання коштів соціального спрямування»

1. Соціально орієнтована діяльність підприємства найбільш повно характеризується як діяльність, орієнтована на:
 - 1) виконання обороту від реалізації продукції;
 - 2) отримання високих кінцевих фінансових результатів;
 - 3) соціальні потреби споживача і матеріальне задоволення життєвих інтересів працюючих;
 - 4) своєчасну виплату заробітної плати.
2. Виробляючи соціальну політику підприємство ставить собі за мету:
 - 1) поєднати систему матеріального і соціального заохочення з кінцевими результатами діяльності підприємства;
 - 2) максимально задовольнити життєві інтереси працівників підприємства;
 - 3) підвищити заробітну плату персоналу підприємства.
 - 4) забезпечити виконання бізнес-плану.
3. Основними джерелами коштів соціального спрямування є:
 - 1) оборот від реалізації продукції;
 - 2) чистий дохід від реалізації продукції;
 - 3) чистий дохід, валовий і чистий прибуток;
 - 4) прибуток від операційної діяльності.
4. Першочергову роль у матеріальному заохоченні працівників у результатах праці відіграє:
 - 1) випуск продукції, необхідної споживачу;
 - 2) чистий дохід, валовий і чистий прибуток підприємства;
 - 3) виконання обороту від реалізації продукції;
 - 4) система оплати праці та матеріального стимулювання працівників.
5. Джерелами фінансування витрат з оплати праці на підприємстві є:
 - 1) чистий прибуток;
 - 2) дохід від реалізації продукції;
 - 3) касові надходження;
 - 4) чистий дохід і валовий прибуток.
6. Премії виплачуються за рахунок:
 - 1) фонду оплати праці;
 - 2) грошових коштів, отриманих з поточного рахунку в банку;
 - 3) коштів соціального спрямування;
 - 4) усі відповіді правильні.
7. Продуктивність праці працівників підприємства – це:

- 1) один з критеріїв оцінки результатів праці;
 - 2) критерій оцінки якості продукції;
 - 3) обсяг випущеної продукції за певний проміжок часу;
 - 4) кінцевий результат роботи.
8. Мета складання кошторисів використання коштів соціального спрямування полягає в:
- 1) погодженні джерел надходження коштів з напрямками їх використання;
 - 2) контролю за повнотою і правильністю використання коштів преміювання;
 - 3) забезпеченні цільового, прозорого формування і використання коштів згідно зі статутом підприємства;
 - 4) задоволенні соціальних потреб працівників.
9. Складання кошторису використання коштів соціального спрямування забезпечує:
- 1) цілеспрямоване формування і використання коштів;
 - 2) прогнозоване соціальне забезпечення працівників підприємства;
 - 3) матеріальну зацікавленість працівників у кінцевих фінансових результатах підприємства;
 - 4) усі відповіді правильні.
10. Кошторис використання коштів соціального спрямування – це:
- 1) стратегія соціального розвитку підприємства;
 - 2) план витрат;
 - 3) складова фінансового плану;
 - 4) набір показників, які характеризують систему оплати праці.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Економічна суть соціально орієнтованої діяльності підприємства.
2. Основні напрями використання чистого прибутку.
3. Зарубіжний досвід соціально орієнтованої діяльності корпорацій.

Лекція 11. Контроль і аналіз виконання фінансового плану

План

1. Завдання і зміст фінансового контролю.
2. Контроль за надходженням і використанням грошових коштів.
3. Контроль за формуванням, розміщенням і використанням капіталу.
4. Аналіз і оцінка відхилень від прогнозованих показників за фінансовим планом.

Література: 1; 5; 11

Контрольне тестування з теми «Контроль і аналіз виконання фінансового плану»

1. Контроль виконання фінансового плану проводиться з метою:

- 1) оперативного реагування на процеси формування і використання власного капіталу;
- 2) пошуку внутрігосподарських резервів збільшення обсягів діяльності підприємства;
- 3) забезпечення режиму економії витрат;
- 4) ресурсного забезпечення операційної та інвестиційної діяльності і отримання прогнозованих фінансових результатів.

2. Контроль за надходженням і використанням грошових доходів проводиться шляхом:

- 1) перевірки повноти надходження й ефективності використання грошових доходів за даними бухгалтерського обліку;
- 2) аналізу відхилень від прогнозованого балансу грошових потоків;
- 3) визначення межі беззбитковості;
- 4) перевірки ефективності використання капіталу в процесі господарської діяльності.

3. Показник оцінки ефективності грошового потоку підприємства можна розрахувати як співвідношення:

- 1) додатного і від'ємного грошових потоків;
- 2) чистого і додатного грошових потоків;
- 3) чистого і від'ємного грошових потоків;
- 4) чистого грошового потоку і суми додатного і від'ємного грошових потоків.

4. Основним видом грошових доходів промислового підприємства є:

- 1) доходи від інвестиційної діяльності;
- 2) доходи від фінансової діяльності;
- 3) доходи від реалізації готової продукції та напівфабрикатів;
- 4) доходи від надання послуг іншим підприємствам.

5. Оперативне реагування на процес формування валового прибутку фінансовий менеджер здійснює в процесі:

- 1) укладення угоди на поставку продукції;
- 2) формування ціни реалізації продукції;
- 3) перевірки тривалості операційного циклу;
- 4) контролю за рухом грошових потоків.

6. Підсумковий контроль виконання плану доходів, витрат і прибутку здійснюють за даними:

- 1) аналітичного обліку доходів і витрат;
- 2) звіту про фінансові результати;
- 3) звіту про рух капіталу;
- 4) бухгалтерського балансу.

7. Контроль за ефективністю розміщення власного капіталу здійснюється шляхом обчислення:

- 1) коефіцієнта фінансової незалежності;
- 2) коефіцієнта завантаженості обороту оборотними засобами;

- 3) коефіцієнта мобільності і величини робочого капіталу;
- 4) фондівдачі сукупного капіталу.
8. *Фактичну наявність власних оборотних коштів визначають на основі:*
 - 1) даних звіту про фінансові результати;
 - 2) балансу грошових ресурсів;
 - 3) бухгалтерського балансу;
 - 4) звіту про рух капіталу.
9. *Контроль за використанням коштів, призначених на фінансування капітальних вкладень, здійснюється на основі:*
 - 1) звіту про виконання обсягів і структури капітальних вкладень;
 - 2) залишків незавершеного будівництва;
 - 3) залишку коштів, призначених на капітальні вкладення;
 - 4) актів виконаних робіт.
10. *Аналіз відхилень від прогнозованих показників за фінансовим планом проводиться з метою:*
 - 1) визначення шляхів збільшення обсягів діяльності підприємства;
 - 2) визначення чинників впливу на кінцевий фінансовий результат;
 - 3) всебічної оцінки та прийняття оперативних рішень щодо забезпечення виконання фінансового плану;
 - 4) пошуку шляхів підвищення рентабельності власного капіталу.

Завдання для самостійного виконання на тему:

1. Контроль за надходженням і використанням грошових доходів.
2. Контроль за формуванням, розміщенням і використанням капіталу.
3. Аналіз і оцінка відхилень від прогнозованих показників за фінансовим планом.

Рекомендована література

Основна:

1. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування : навч. посіб. Львів : Компакт-ЛВ, 2005. 312 с.
2. Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців та ін. Київ : Знання, 2013. 173 с.
3. Финансовый бизнес-план : учеб. пособ; под ред., д-ра экон. наук, проф. В.М. Попова. Москва : Финансы и статистика, 2002. 480 с.
4. Основи бюджетування : навч.-метод. посіб. длч самост. вивч. дисц. / Л.П. Батенко та ін.; за заг. ред. Л.П. Батенко. Київ : КНЕУ, 2-10. 202 с.
5. Безкровна Л.О. Ісайко Т.А., Жуковська Л.Е. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. 118 с.
6. Финансовое планирование и прогнозирование : учеб. пособ. / Е. А. Разумовская и др.; под общ. ред. Е. А. Разумовской. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2017. 284 с.

Додаткова:

7. Семенов Г.А. Фінансове планування і управління на підприємствах: навч. посіб. для студ. вузів рек. МОН України. / [Електронний ресурс] / Г.А. Семенов, В.З. Бугай, А.Г. Семенов, А.В. Горбунова – К. : ЦУЛ, 2007. – 435 с. – Режим доступу: <http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=345>

8. Базецька, Г.І. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Г. І. Базецька. – Харків : ХНАМГ, 2012.- 247 с. - Режим доступу: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi51/0039334.pdf>

9. Бугай В.З. Фінансове управління і планування підприємства [електронний ресурс]: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки «Фінанси і кредит» / В.З. Бугай. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – 78 с. – Режим доступу: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2016/06/0039173>.

10. Ставерська Т.О., Андрющенко І.С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2013. 146 с.

11. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. – 3-е изд./ В.П.Савчук. К.: Companion Group, 2008. – 880с.

Інформаційні ресурси

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб./ за заг. ред. В.М. Бороноса. – Суми : Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. URL: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>.

2. Крамаренко П.О. Чорна В.Є. Фінансовий менеджмент : підручник. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 520 с.

3. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : підручник ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2013. 375 с. URL: <http://library.kpi.kharkov.ua/NEW/SheludkoFin.pdf>

4. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 125 с. URL: http://cul.com.ua/preview/fin_men_Kuz.pdf.

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

6. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>